

UNITÁRIUS ÉLET

XLVI. évfolyam 5. szám

1993. szeptember-október

„Én és az Atya egyek vagyunk”

Jn. 10,30.

Testvéreim, ez év januárjában emlékezett meg az Unitárius Egyház Tordán az 1568-dik évi országgyűlés 425. évfordulójáról, amikor első püspökünk, *Dávid Ferenc* sugallatára kimondták a világon először a vallásszabadság törvényét:

Mindenki azt a hitet gyakorolja, amely lelkiismeretével megegyezik, – és senkit nem szabad erővel kényszeríteni valaminek az elhívására. Ezt a gondolatot mintegy kétszáz évvel ezelőtt a nagy amerikai filozófus, az unitárius pap *Channing* úgy fogalmazta meg, hogy: „Istent nem lehet egy vallásfelekezetnek kisajátítani, mert Isten minden embernek Istene, s Jézus nagy érdeme, hogy a világmindenség Istenét emberközébe hozta, mondván, hogy ő a mi Atyánk.”

Az unitárius vallást pusztán az, hogy a legtisztább, a legnemesebb, még nem teszi a legjobb vallássá. Magasztos hivatását csak akkor fogja betölteni, ha a világ valamikor a vallás területén is eljut odáig, hogy nemcsak az unitárius felfogást tudja magáévá tenni, hanem hogy megvalósítsa gyakorlatilag is mindazt, amit Istenről való felfogása, Jézus példájának a szem előtt tartása megkövetel tőle.

Hitünk vértanúhalált halt megalapítójának, *Dávid Ferencnek* nagyobb elégtétele nem lehet, mint-hogy méltóak legyünk hozzá bátorságban, kitartásban, Istenben való hitben, és embertársaink szeretetében.

Az unitárius vallás egyszerű; föltétele az Isten-és emberszeretet, amely Jézus tanításainak a lényege.

Az unitárius elv szerint a lelkiismeret szabad, mindenki a legjobb meggyőződését követheti a vallásos felfogásában. Hisz továbbá a fejlődés és a haladás szükségességében, fokozatos megvalósulásában, az emberi lélek tökéletesedésének, ezáltal Istenhez való közeledésének a szinte korlátlan lehetőségében. Hivatkozik arra, hogy tudománnyal ellenkezésbe nem jöhet, mert nem hisz el semmi olyant, ami az ész törvényeivel ellenkezik.

Ezek azok az általános meggyőződések, amelyekbe, mint keretbe, a szoros hitelvi álláspont helyezkedik, így az Isten egysége és oszthatatlansága, az ember Jézus, mint követendő példa, a szentlélek, mint Isten jóra vezérlő ereje. Erkölcsi vonatkozásban a bűnbánatra és a megtérésre való intés, a val-

lás és a tudomány olykor egymást támogató voltának az emlegetése.

Az általános keretnek így, címszavak szerint való felsorolásakor megállapíthatjuk, hogy rendkívül színes, gazdag anyag.

Megállapítható, hogy sok minden hiányzik belőle, de ismételten le kell szögeznünk, hogy az unitárius keresztény vallásos világnézet elsősorban vallás, melynek a hivatása az, hogy minden tekintetben megnyugtassa és betöltse a lelkek világát.

A hittan nem feltétlen tesz valakit hívővé, de elősegíti ezt. Az unitárius hittan feladata az, hogy az evangéliumi keresztény hit igazságait, s az ezek körül kialakult keresztény vallás lényegének a meg-

(folytatás a 2. oldalon)

Felhívás

Kedves Olvasóink!

Örömmel tájékoztatjuk Önöket, hogy terveink szerint 1994. évtől egyházi lapunk havonta fog megjelenni. Ezzel egyidőben megszüntetjük a HELLIR-rel, mint lapterjesztővel kötött szerződésünket, és az Unitárius Életet saját, egyházi terjesztésben juttatjuk el olvasóinkhoz. Éppen ezért nyomatékosan kérjük mindnyájukat, hogy akik postai úton, vagy átutalással fizettek elő lapunkra, ezt időben mondják le.

Az előfizetéseket ezentúl egyházi központunkhoz, „UNITÁRIUS ÉLET” jeligére kell eljuttatni. A számonkénti ár ez után sem változik, azaz 30,- Ft/lap, az egyéves előfizetésben 360,- Ft-ot jelent. A karácsonyi számban újabb felhívást teszünk közzé, melyhez befizetési csekket is mellékelünk.

Az Unitárius Életre elő lehet fizetni a lelkeszi hivatalokban is. Reményeink szerint így pontosabban tudjuk majd követni a befizetéseket, a címváltozásokat.

Külföldi olvasóink szokásos évi támogatásukat változatlanul a már megadott egyházi valuta-számlára, vagy személyesen forintban fizethetik be.

Megértésüket, közreműködésüket előre is köszönjük.

A Szerkesztőség

értéséhez szükséges alapfogalmakat hozza egészen közel a mi mai felfogásunkhoz, a minden nap újra meg újra születő hithez. Ebből következik, hogy a hittan nem lehet elavult fogalmak gyűjteménye, hanem a mindennapi hitünk tartalmának a kézenfekvő magyarázata.

A vallásos világnézet a dolgoknak és jelenségeknek Istenre való vonatkozását keresi. Helytelen azt mondani, hogy az unitarizmus világnézet, mert az unitarizmus nem bajlódik a világ jelenségeinek a filozófiai magyarázatával. Az unitarizmus egy vallás, és nem tudományos világmagyarázat. Vallásunk jogos dicsekvése, hogy hitében sem mond ellent a tudás törvényének, s teszi ezt anélkül, hogy hitének tartalmát, vallásos felfogásának jellegét feladná. Hitét eszének, szívének és lelkiismeretének, ezeknek a belső lelki tekintélyeknek a befolyása alatt állva alakítja ki.

Káténk szerint a vallás az Isten és a felebarát iránti szeretet.

A vallás nem egyéb, mint az Isten és az ember közötti viszony.

Az egyik oldalon van Isten, és minden, ami isteni, ami örökkévaló, ami teljes, szent és tökéletes, ami feltétlen, a másik oldalon pedig van az ember és minden, ami emberi, ami föltételezett, ami a tökéletességre és a szentségre törekvő, tehát nem befejezett és nem tökéletes, hanem mulandó és gyarló.

Hogy Jézus mennyire érezte az ő teremtményi mivoltát, gondoljunk arra, amikor a keresztfán

nagy fennszóval kiáltá: „Eli, Eli, Lama Sabaktani! Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet!”

Testvéreim, ezt ugyanaz a Jézus mondta, aki a másik evangéliumban kijelenti: „Én és az Atya egyek vagyunk.”

Nála az Isten és az ember közötti viszony új tartalommal telik meg. Ő nemcsak Isten távolságát és félelmetes hatalmát érzi, hanem Isten közelségét is. Az evangélium szelleme szerint Isten nemcsak fölöttünk, hanem mellettünk, illetve bennünk is van.

A vallás történetéből tudjuk, hogy az emberek nemcsak félték Istentől, hanem egyúttal mindig vonzódtak is hozzá. Ez a két ellentétes érzés klasszikusan jut kifejezésre Jézus imájában: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.”

Az első (Mi Atyánk) Isten közelségét, a második a távolságát jelzi. Az igazi keresztény gondolat ezt az ellentétet egyesíti és kiegyenlíti. Ő közelebb hozta Istent az emberhez, mint ez bármely vallásban megtalálható, anélkül azonban, hogy az Isten és ember között fennálló különbséget egy pillanatra is szem elől tévesztette volna. Ő az, aki tulajdonképpen felfedezte Istent az emberiség számára.

Amen.

(Részlet dr. Jakab Jenőnek 1993. április 25-ikén a Kossuth Rádióban elhangzott istentiszteleti közvetítéséből.)

A PÉCSI DISPUTA EMLÉKE

- 1993. augusztus 1. -

Amíg Pécsen a másfél évszázados magyarpusztító török uralom emlékét számos emlék őrzi (Gázi Kaszim dzsámija, Jakováli Hasszán dzsámija a minarettel, Idrisz baba türbéje, Memi pasa fürdője, stb.), addig mind ez ideig semmi nem emlékeztetett arra, hogy a török hódoltság idején elsősorban a város többségét alkotó antitrinitárius lakosság volt a magyar lét őrzője, nyelvének ápolója. Végre most, a török uralom idején a keresztény felekezetek által egyedül használni engedélyezett, a város falain kívüli Mindenszentek temploma falán négy évszázad után márvány emléktábla hirdeti: e templom falai között folyt le a Válaszúti György antitrinitárius prédikátor szervezte hitvita, melyet a történelem és a magyar irodalomtörténet „Pécsi Disputa” néven ismer, s amelynek anyagát ízes magyar nyelven Válaszúti György öröközte meg, és e tétivel egyik legértékesebb irodalmi emlékünkné megalkotójává vált.

Talán nem eléggé ismert, hogy az erdélyi fejedelemség területén a Báthoriak idején az unitárius egyházat alapító Dávid Ferenc 1579-ben bekövetkezett mártírhalála után a magyar reformáció a lelkiismereti szabadságot, az egyházak közötti toleranciát hirdető egyház hívei egyre fokozódó megpróbáltatásoknak voltak kitéve, a török hódoltsági területen, Baranyában és Pécs városában – amint Dán Róbert a Bogáti Fazakas Miklósról írt tanulmányában írja – az akkor még antitrinitáriusnak nevezett felekezetnek jelentős szellemi központja alakult ki, mely Jászberényi György vezeté-

sével, és a később a nagyharsányi hitvita végeredményeként kivégzett Alvinczi György tudományszervező közreműködésével olyan jelentős iskolát is tartott fenn, ahová más keresztény felekezetek hívei is szívesen járták gyermekeiket.

Válaszúti György tíz évvel Dávid Ferenc halála után Pécsen szervezte meg Skarica Máté nagy hírű ráckevei református prédikátor vendégül látásával a hitvitát, mely emelkedett szellemével, toleráns magatartásával messze kiemelkedett a kor jellegzetes hitvitái közül, és hosszú időkre példát mutatott. E pécsi unitárius szellemi központban működött közel két éven át Bogáti Fazakas Miklós zsoltárfő unitárius lelkész is, s részben az itteni rendkívül termékeny működése alapján írja róla Nemeskürty István az irodalomtörténetében, hogy ő volt a Balassi Bálintot megelőző idők legnagyobb magyar lírikus költője.

A „Pécsi Disputa” létrejötte körülményeinek, a Magyar Tudományos Akadémia által nemrég kiadott hitvita anyagának, tartalmának és nyelvi sajátosságainak ismertetése messze meghaladná az emléktábla avatását ismertető e rövid megemlékezés kereteit, éppen úgy, mint a pécsi és a baranyai unitáriusok későbbi sorsáról szóló annyira várt tanulmány megírása és közzététele is. Sajnos szomorú tény, hogy az antitrinitáriusok, az unitáriusok jelenléte hazánk délnyugati részén talán a szélesebb népi gyökerek hiánya folytán, majd főleg a török uralom megszűnését követően a

magyar reformáció eredményei ellen egyre türelmetlenebb ellenreformáció hatásának következtében a pécsi és baranyai unitáriusság sorsa megpecsételődött, és Radanay Mátyás Ignác római katolikus püspök működése idején, 1687 és 1703 között az antitrinitárius unitáriusokat tűzzel-vassal áttérésre kényszerítették, imaházait végleg felszámolták és emléküket is kiirtották. Még a közelmúltban is jelen voltam olyan előadáson, ahol Radanay püspök legfőbb érdemként említették, hogy keménykezű működésével sikerült elérnie az unitáriusok, az „eretnek szekta” végleges felszámolását az ország eme területén.

Történelmünk és egyházunk múltjának megbecsülését jelenti, hogy a pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület kezdeményezésére és a pécsi szórványegyházközségünk megbecsült közreműködésével sikerült maradandó emléket állítani a „Pécsi Disputa” színhelyül szolgáló, most római katolikus templom külső homlokzatán, mindenki által olvasható, elérhető módon.

Az emléktábla szövegének méltó megfogalmazásához az Egyesület kikérte a szórványunk véleményét, és a római katolikus püspöki hivatalban megtartott értekezleten az érdekelt egyházak vezetői, valamint a különböző hivatalos szervek képviselői kisebb kiegészítésekkel teljes egyetértésben elfogadták az általam javasolt szöveget, mely Válaszúti György szerepét megfelelően hangsúlyozta az eredetileg elképzelt, de az unitárius egyháznak a „Pécsi Disputa” létrejöttével kapcsolatos érdemét mellőző szöveggel szemben.

Az emléktábla katolikus templom falán való elhelyezéséhez természetesen alapvetően szükség volt a püspöki engedély megadása. Hálával gondolunk Mayer Mihály megyéspüspök emelkedett szellemű állásfoglalására, mellyel az unitárius múltat őrző emléktábla elhelyezéséhez nem csupán hozzájárult, hanem személyesen is részt vett meleg hangú beszéddel az emléktábla avatásán.

A felavatott emléktábla szövege a beszámolómat illusztráló fényképen olvasható.

A Városvédő és Városszépítő Egyesület az emléktábla avatásának időpontját messzemenő figyelmességgel 1993. augusztus 1. napjára tűzte ki, amikor magyarországi konferenciájuk alkalmával lehetőség nyílt arra, hogy az egyházunk szervezésében az „International Religious Fellowship” vendégei résztvehessenek, s így az emléktábla megkoszorúzásával az nemzetközi jelleget is nyerjen.

Szinte az utolsó napokban, adminisztratív engedélyezési okokból, úgy volt, hogy az emléktábla elhelyezése és így annak felavatása elmarad, de nem kis nehézségek árán sikerült az akadályokat éppen szórványunknak elhárítania, s így az avatás az eredeti időpontban, pécsi híveink és a nagyszámú érdeklődő részvételével méltó keretek között megtörténhetett, és megvalósult az unitárius jelenlétet megőrkítő emléktábla felavatása.

Az emléktáblát az érdekelt egyházak részéről Mayer Mihály pécsi megyéspüspök, Dr. Kovács Lajos kolozsvári unitárius püspök és Dr. Nagy Tibor református püspökhelyettes avatták fel beszédeikkel, majd a Pécsi Városvédő és Városszépítő Egyesület részéről Dr. Marton István elnök és Dr. Vargha Dezső, a helytörténeti szakosztály vezetője méltatták az 1588-as esemény jelentőségét. Az avatási ünnepség vendége volt egyházunk képviselőjében ifj. Bartók Béla főgondnokunk és ifj. Bencze Márton egyházi titkár, továbbá Dr. Bigner Miklós köztársasági megbízott, a pécsi önkormányzat képviselőjében pedig Dr. Farkas Károly

jegyző. A nyolc tagú kolozsvári küldöttség sorában Dr. Erdő János püspökhelyettes, Dr. Szabó Árpádot, a Protestáns Teológiai Intézet rektorát, Szabó Zoltánt, az egyházi központ titkárát és nejét, valamint Farkas Dénes lelkész-főlevéltárost üdvözölhettük.

Az avatási ünnepség színvonalát jelentősen fokozta a pécsi Székesegyház Bárdos Lajos kórusának közreműködése Pécsi Rita vezényletével.

Az avatás ünnepségről az esti adásában a Televízió és a rádió is megemlékezett.

Az emléktáblát Keresztes Béla tervezte és Kassai József kőfaragó mester kivitelezte.

Az avatást követően a Városháza közgyűlési termében nyilvános emlékülésre került sor. Előadói Dr. Benda Kálmán akadémikus, Dr. Erdő János kolozsvári unitárius főjegyző püspökhelyettes, Szász János szórványlelkészünk és Dr. Szita László főlevéltáros voltak. Nagy örömről számolunk, ha az előadott történelmi tanulmányok, – esetleg a „Pécsi Disputa” alapjául szolgáló teológiai problémáinak és irodalmi jelentőségének tudományos feldolgozásával egyházunk kiadványaként könyv alakban is megjelennek.

Az emlékülést a vendégek meleg hangulatú fogadása követte, melynek szponzorálója a Fordan cég volt. A fogadáson Dr. Kovács Lajos püspök mondott meleg hangú köszönetet küldöttségük szíves fogadtatásáért, a Városvédő és Városszépítő Egyesület kezdeményezéséért, megköszönve a pécsi önkormányzatnak, hogy fedezte a küldöttség szállodai költségét.

A pécsi unitáriusság különös köszönete illeti meg Dr. Vargha Dezsőt, az Egyesület helytörténeti szakosztályának vezetőjét, aki fáradhatatlan szervezője volt az egyházunk számára nagy jelentőségű emléktábla megvalósításának.

Hálátlanok lennénk, ha unitárius híveink sorából ki nem emelnék Bandi András fiatal hívünk munkásságát, aki lelkes és fáradhatatlan segítőm volt a külföldi vendégcsoport elszállásolásával és ellátásával felmerült feladatok megoldásában, és az emléktábla megvalósításával kapcsolatban felmerült váratlan nehézségek elhárításában.

Beszámolómat azzal végzem: hálát adok Istennek, hogy a pécsi szórványegyházközségben sok évtizedes tevékenységem megkoronázásaként akkor, amikor előrehaladott koromra tekintettel az aktív egyházi tevékenységtől visszavonulni készülök, tevékeny részese lehettem annak, hogy pécsi unitárius múltunk emléke méltó módon megőrkítessék.

Dr. Vernes Gyula

I.R.F. Győr

Az IRF (Nemzetközi Vallásos Barátság) idei konferenciáját Magyarországon tartotta. A szervezet a világ szabadelvű egyházainak híveit gyűjti egybe a föld minden tájáról. Általában huszoneves fiatalok jönnek. A jelentkezés az éves találkozók egyéni alapon történik, a fiatalok minden országban független ifjúsági csoportokba tömörülnek. Ezek a csoportok részt vesznek az egyházak életében, jelen vannak rendezvényeiken, segítik ezek megrendezését. Természetesen nem lehet általánosítani, minden országban más jellegzetességei vannak a tagscsoportoknak.

Három unitárius tagscsoportja van az IRF-nek: az erdélyi, az angol és a magyar. Németországban, Hollandiában és Svájcban a protestáns egyházak fiataljai alakítottak tagscsoportokat. Ezenkívül Japánból, Amerikából, Kanadából, a Fülöp-szigetéről szoktak jönni alkalomszerűen, a kapcsolatok fenntartása miatt.

Az IRF újságokat szokott kiadni, és évente több körlevél is érkezik. Az éves találkozót nyáron, július végén – augusztus elején szoktuk megrendezni. Az első héten konferenciát tartunk, aminek hagyományos keretei között a fogadó ország egy adott téma köré szervezi a programokat, továbbá a szervezet működéséhez szükséges változtatásai javaslatokat vitatjuk meg. A második héten azok maradnak, akik a nyaralásukat egybe szeretnék kötni a konferenciával. Rájuk egy egyhetes körutazás vár, sok helyi turista számára is nehezen elérhető élményekkel.

A magyarországi és az erdélyi fiatalok részvétele a konferenciákon a szervezet anyagi támogatását élvezi. Hogy hány fiatal tudnak támogatni, az mindig a rendező országon múlik, általában 3–4-en vesznek részt, mind Magyarországról, mind Erdélyből.

A magyarországi tagscsoport az UNIT (Unitárius Ifjak Társasága), az első magyarországi konferencia után alakult (Tata, 1990).

Az idei konferenciát az erdélyi fiatalok nevében Kovács István vállalta 1990-ben. Sajnálatos módon a tavalyi konferencián 500 erdélyi fiatal nevében jelentette ki, hogy Erdély nem tudja elvállalni a rendezést. Hogy megmentsük a helyzetet, elvállaltuk az idei konferencia szervezését. Természetesen egy év alatt csodát már nem lehetett várni, így az idei magyarországi konferencia rendhagyó volt. Soha még ilyen kevesen nem voltak a rendező országból, és soha nem jutott ennyi feladat egy emberre. A tábor többsége megértéssel fogadta a nehézségeinket, így mégis sikerült egy jó hangulatú konferenciát tartani.

Nagyon köszönjük az egyház segítségét, amely nagyon nagy mértékben járult hozzá a zökkenőmentes szervezéshez. Látogatást tett táborunkba dr. Jakab Jenő és Orbókné Szent-Iványi Ilona, akik részt vettek egy nap a programjainkban is.

Tartottunk különben szellemi és ügyességi játékokat, több nemzet áhítatát, szabadtéri szalonna- és rablólús-sütést, volt trikfestés és vegetáriánus divatbemutató. A tábor idei témája a ter-

mészetes életmód volt. Volt előadás és bemutató a jógáról és a szervezetre gyakorolt hatásáról, az élelmezésről, az éhét és a mérgező növényekről, a taoista filozófiáról. Volt népek táncháza és diszkó, éneklések, fürdés, stb...

A győri hét után országjárásra mentünk a Dunántúlra. Részt vettünk a Pécsi Disputa emléktáblájának az avatásán, itt Bandi András egyházi volt segítségünkre. Ezután csodálatos két napot töltöttünk Zánkán, a Balatonparton, majd három nap Szombathelyen, ahol egy fáradhatatlan vendéglős, Nagy Dezső, a Szigliget étterem főnöke volt a vezetőnk.

Nagyon jól érezték magukat a vendégeink, és nagyon jónak találták a táborunkat is. A sikerre jellemző, és szervezetünk elismerését jelenti, hogy a nemzetközi szervezet második elnökének, egy évre, a tábor vezetőjét, Kovács Leventét választotta meg. Jövőre Angliában Walesben tartjuk a találkozót.

Mi, UNIT-osok, szeretnénk az egyház életében is részt venni, mint ifjúsági szervezet.

A jövőben szeretnénk felvenni minél több fiatallal a kapcsolatot. Az ősz folyamán több kirándulást teszünk.

Ha szeretnél megismerni minket és egymást, akkor telefonáljatok és gyertek el.

Tóth Bence 16-53-742

Kovács Levente 12-72-492

Tóth Bence

Az IARF Nőszövetségének konferenciája Indiában

1993. augusztus 10–14.

A IALRW (International Association of Liberal Religious Women) meghívására érkezünk Bangalore-ba. Magyarországot Orbókné Szent-Iványi Ilona és Bencze Orsolya, Erdélyt dr. Virágh Enikő képviselte. Maga a helyszín, vallások tarkasága, „a Kelet varázsa” és nem utolsósorban a konferencia témája is rendkívül érdekfeszítő volt. A programok reggeltől estig tartottak. A reggeli és esti áhítatot mindig más egyház képviselője tartotta, és így betekintést nyerhettünk különböző kultúrákba is. A találkozó fő témája Földünk megóvása, valamint az Indiában uralkodó analfabétizmus felszámolása volt. Emellett még a harmadik világ nő- és gyermekproblémáira próbáltunk megoldást keresni. A Nőszövetség új elnököt választott: Christine Hayhurst (Anglia) személyében. A közös munkákon kívül is sok időt töltöttünk együtt, mind szabadidőnkben, mind az esti kulturális programokon. Ez sokat segített abban, hogy a résztvevők jobban megismerjék egymást, és ez a közelebbi vagy távolabbi jövőben szorosabb együttműködést jelenthet.

Bencze Orsolya

IARF Indiában

Világszövetségünk, az IARF 93 éves történelmében először rendezett kongresszust Indiában.

A rendezvény fő címe: Vallásos út a békéhez és együttműködéshez volt. Egyik fő célja az volt, hogy a résztvevők megismerkedjenek India vallásos sokszínűségével, közelebb hozva ezzel a világ különböző tájain élő szabadelvű vallásos embereket.

Ebben az esztendőben először az IARF kongresszus négy napos volt csupán, és közvetlen kapcsolódott a programhoz a Világ-vallások chicagói parlamentje elnevezésű szervezet rendezvénye, mely 100 éves évfordulóját ünnepelte.

A helyszín Dél-India, Karnataka államának fővárosa, Bangalore volt. Európai ember számára kevésbé ismert ez a helységnev, pedig egy közel ötmillió nagyvárosról van szó. Ahogy a Brahmo Somaj nevű hindu szabadelvű szervezet egyik vezetője mondotta: India egy nagyon gazdag ország, ahol azonban szegény emberek élnek.

Az előzetes tájékoztatókban próbálták felkészíteni a résztvevőket mindarra, amit India jelent. Mégis mellbevágó volt az élmény. Nagyon nehéz feldolgozni mindazt, amit láttunk. A mérhetetlenül gazdag vallási, kulturális élményen túl nyomasztó maradt mindvégig az a kép, mellyel naponta szembe kellett nézni. Az utcákon jelen van a nyomor, a szegénység, az emberi kiszolgáltatottság, a betegségek megannyi formája, a színesbőrű, sovány kicsiny gyermekek kérő keze.

Talán a hindu vallás szelídsége segíti a 800 millió embert abban, hogy elfogadják helyzetüket. A keresztény kultúrában felnőtt emberek megtanulták, hogy küzdeni kell az életben, meg kell dolgozni minden apró eredményért, s nem szabad feladni a reményt. A keleti vallási és filozófiai kultúrák a beletörődésre, belenyugvásra tanítanak.

A nyitó istentisztelet sokszínűsége, többnyelvűsége már megadta az alaphangot. Az unitáriusok nevében, az istentiszteleten, az áldást én osztottam.

A munka nagy része ún. munkacsoportokban folyt, párhuzamosan négy különböző témában. Egy délutáni munkacsoportban szerepeltünk közösen, erdélyi, magyarországi és cseh testvéreinkkel: Kelet-Európa önmagára találása címmel. Előadásomban hangsúlyoztam, hogy mit jelentett az elmúlt négy évtized Magyarország vallási életében, és mivel járulhatnak hozzá az egyházak a békés átmenethez, a demokratikus, toleráns társadalom kialakításához.

A munkacsoportokban mutatkoztak be a különböző vallásos csoportok, mint pld.: a Sufik (mohamedán) Bangladeshből, a Khasi hegyekben élő unitáriusok, akik éppúgy keresztény unitáriusok, mint mi, s angliai hatásra alakultak. Hajam Kissor Singh volt az alapítójuk 1888-ban, számtalan

iskolát, gyülekezeti termet építettek, hoztak létre a Himalája lábánál. Ma kb. 8 ezer keresztény unitárius él Észak-Indiában. A Khasi hegyekben élő unitáriusok érdekessége, hogy ősi matriarchátus társadalomban élnek, vagyis a gyermekek az asszony nevét kapják, s mindig a legidősebb leány örököl. Egyébként külsőben is eltérnek, s vágott szemű sárgabőrű emberek.

A Brahmo Somaj a hinduizmusból kivált egyistenhívő, vezető értelmiségi mozgalom. Tagjai eleinte a legfelsőbb hindu kaszt, a brahminok közül kerültek ki. S ha hivatalosan megszűntették is a kasztrendszert Indiában, a társadalomban mind a mai napig jelen van. India számos haladó gondolkodású vezetője, köztük K. Chunder Sen, Rabindranath Tagore is tagja volt a Brahmo Somajnak.

Bemutakoztak a szikhek, valamint a won buddhisták Koreából, akiket most vett fel tagjai közé az IARF. Az utolsó napon megtartott közgyűlés úgy döntött, épp a won buddhisták meghívására, hogy a következő kongresszust 1996-ban Koreában tartják.

A szervezők kiváló elgondolása alapján, ahhoz, hogy a közel ötszáz résztvevő jobban megismerhesse egymást ún. „circle group”-okat, azaz kis ismerkedési csoportokat hoztak létre, ezek mindennap találkoztak, kicserélték véleményeiket az elhangzott előadásokról, s beszámoltak arról a közösségről, ahonnan érkeztek. Az egyik legnagyobb létszámú csoport vezetését bízták rám. Bensőséges élmény volt hallgatni a világ szinte minden tájáról érkezett résztvevők beszámolóit, őszinte megnyilatkozásait. A Bangladeshből érkezett mohamedán tanárnő a nők felszabadításáért szállt síkra; a Rama Krisna szerzetes megélt vallási élményeiről számolt be, a Japánból érkezett shinto asszony az oktatásról, a felvilágosításról szólt. Befejezésül a csoportokban résztvevők négy kulcsszót tartottak fontosnak: kölcsönös megértés, szeretet, békesség és bizalom.

Külön programpont volt a délutáni családlátogatás, ahol a helyi különböző vallású családok látták vendégül a konferencia résztvevőit. Mi egy jómódú mohamedán családhoz kerültünk, ahol a család összes női tagja is egyetemet végzett, ez igen nagy szó Indiában, de férjhezmenetel után, amit mohamedán szokás szerint a szülők hoznak össze, már nem dolgozhatnak. Örömet okozott számunkra, hogy ezek az emberek bíznak India jövőjében, felemelkedésében, abban, hogy fontos, minél több képzett ember és értelmiségi vezesse ki az országot a súlyos gazdasági nehézségekből. Befejezésképp azért imádkoztunk mindannyian, hogy megszűnjenek az ellentétek, vallási zavargások hinduk és mohamedánok között, s hogy India lakói emberi méltóságuknak megfelelő szinten élhessenek egy napon.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

MEGHÍVÓ

A Magyarországi Unitárius Egyház a tordai ediktum 425. évfordulója tiszteletére
„Az unitarizmus ma” címmel konferenciát rendez,
 melyre szeretettel hívunk minden kedves afiát.

Színhely: 1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.

Időpont: 1993. október 15-17.

Magyarországi Unitárius Egyház
 Képviselő Tanácsa

PROGRAM

1993. október 15. péntek

- 09.00 Áhítat
Bencze Márton püspökhelyettes,
 Budapest
- 09.30 Megnyitó
Bartók Béla főgondnok, Budapest
- 10.00 Az Unitárius Egyház alapítása
 Erdélyben és Magyarországon
Dr. Erdő János teológiai tanár,
 Kolozsvár
Szász János Teológiai Intézeti
 igazgató, Budapest
Dr. Ferencz József ny. püspök,
 Budapest
- 12.00 Ebéd
- 14.00 Belmisszió, egyházszervezés,
 szórványgondozás
 Vítavezető: *Göncz Mihály* lelkész,
 Győr

1993. október 16. szombat

- 09.00 Az unitárius teológia fejlődése
Dr. Szabó Árpád rektor, Kolozsvár
Dr. Rezi Elek teológiai tanár,
 Kolozsvár
Dr. Sztankóczy Zoltán
 egyetemi tanár, Budapest
- 12.00 Ebéd
- 14.00 Az egyház társadalmi
 szolgálata
 Vítavezető:
Orbókné Szent-Iványi Ilona
 lelkész, Budapest

1993. október 17. vasárnap

- 11.00 Ünnepi istentisztelet, igét hirdet
Dr. Kovács Lajos püspök,
 Kolozsvár
- 12.30 Emléktábla avatás a tordai ediktum
 425. évfordulója emlékére
Dr. Pragay Dezső, Amerikai Ma-
 gyar Öregdiákok, Buffalo, USA
Orbókné Szent-Iványi Ilona
 lelkész, Budapest
- 13.00 Fogadás, zárszó

*Kérjük hűveinket, hogy szállás- és étkezésigényüket,
 1993. október 12-ig, írásban vagy telefonon előre jelez-
 zék egyházi központunkban.*

Telefon: 111-28-01

Füzesgyarmati ünnep

90 éves a füzesgyarmati unitárius templom. Áldozatkész, szorgalmas hívek 1903-ban négy hónap alatt építették fel Isten unitárius hajlékát a túlnyomóan református népességű nagyközségben. A közelmúltban történt javítás-meszelés nyomán megújult szépségével várta fehér falai közé az évfordulóra gyülekezőket 1993. július 4-ikén. Érkeztek is a helybeliek (más felekezetűek is számosan), valamint a távoli tájakról jött vendégek, köztük erdélyiek. Az egyházi központból, Budapestről több mint tíz fő jelent meg az eseményen, köztük *Bencze Márton* püspökhelyettes (egyházi elnök), *dr. Lőrincz Ernő* főgondnokhelyettes és *Szász János* teol. intézeti igazgató.

Balázs László lelkész az alkalomhoz illő, tartalmas szolgálattal tette felemelővé ezt a vasárnapot, melynek része volt fia, *Balázs Alpár* *Lehel* konfirmálása és az úrvacsora is. A konfirmandus kifogástalan tudással tett bizonyosságot káté-ismeretéről; *Bencze Márton* püspökhelyettes meleg szavakkal avatta őt egyháztaggá, majd mondott ágendát az úrvacsoraosztásnál, melyben több mint száz jelenlevő részesült. A templom belső falán, a szószék mellett elhelyezett emléktáblát *Szász János* lelkész-igazgató leplezte le magvas egyháztörténeti méltatás kíséretében. Köszöntőt mondott a gyülekezet előtt *dr. Lőrincz Ernő* főgondnokhelyettes, tolmácsolva a főhatóság üdvözlését, és aláhúzáva a füzesgyarmati egyházközség lelkészének hívó-toborzó, közösség-

építő érdemeit. A szívet-lelket gazdagító ünnep jó hangulatú köz-
 ebéddel zárult. A lelkész által helyben szerkesztett és stencilezett
 „Keresztény Ébredés” című egyleti lap friss számát sokan vásá-
 rolták; ebben a templomok és a konfirmáció gondolat köréből vá-
 logatott írások és versek teszik még mondandóbbá az összejöve-
 tel jelentőségét.

Tavaly ilyenkor ugyanott a füzesgyarmati unitárius egyház-
 község megalapításának 90. évfordulóját ünnepeltük, most a
 templomét. Öröm volt mindnyájunk számára a találkozás buzgó
 lelkészünkkel és szép családjával, akárcsak a gyarapodó gyüle-
 kezet aranykönyvet aláíró tagjaival.

Dr. L.E.

KÖNYVAJÁNLAT

Dr. Varga Béla:

„Ami örökkévaló *Dávid Ferenc* életében”

A pestszentlőrinci egyházközség kiadásában jelent meg az évek óta nem kapható mű. Minden unitárius hívünk figyelmét felhívjuk arra, hogy egyházunk iránt érdeklődő testvéreinknek is ajánlhatják ezt a rövid hittani tanulmányt.

Kapható a lelkési hivatalokban, ára 40 Ft.

A tetszetős kiadvány a Cerberus nyomda gondosságát dic-
 cséri.

A ma és a holnap unitarizmusáról

2. rész

Az egyszerű keresztény hit gyökere.

Már az előző, de még inkább a jelen évszázad tudományos eredményei komoly kihívásokat szültek a vallásos hittel szemben, és egyrészt arra intették az egyházakat, hogy készüljenek fel a kívülről jövő vallásellenes támadásokkal szembeni érvelésekre, másrészt arra is, hogy saját hitrendszerükön belül is keressék az értelem és a hit közelítésének lehetőségeit. A természettudományok (különösen a kozmológia és a paleontológia), valamint az embertudományok (antropológia, pszichológia, szociológia) következtetései az ortodox kereszténység hitelveivel összeegyeztethetetlennek bizonyultak, és a tudomány számára az Isten nélküli világ, az emberi tudás sikereire épülő világ tűnt realitásnak. Az egyszerű keresztény hit válasza erre az lehet, hogy elvont emberi értékeszmékkel a tudatos és cselekvő Istent helyettesíteni nem lehet, az embernek pedig szüksége van a világmindenségben is ható, a világ létezésének és fejlődésének értelmet adó, és az ember lelkében is érvényesülő Fővalóságra. Az Isten nélküli világ magyarázata feltétlenül kisebb értékű és pesszimizmust, kiüttalanságot sugalmazó képet nyújt, míg az Istent valló magyarázatok a szellemi-lelki csúchoz vezető pályát láttatják az emberrel.

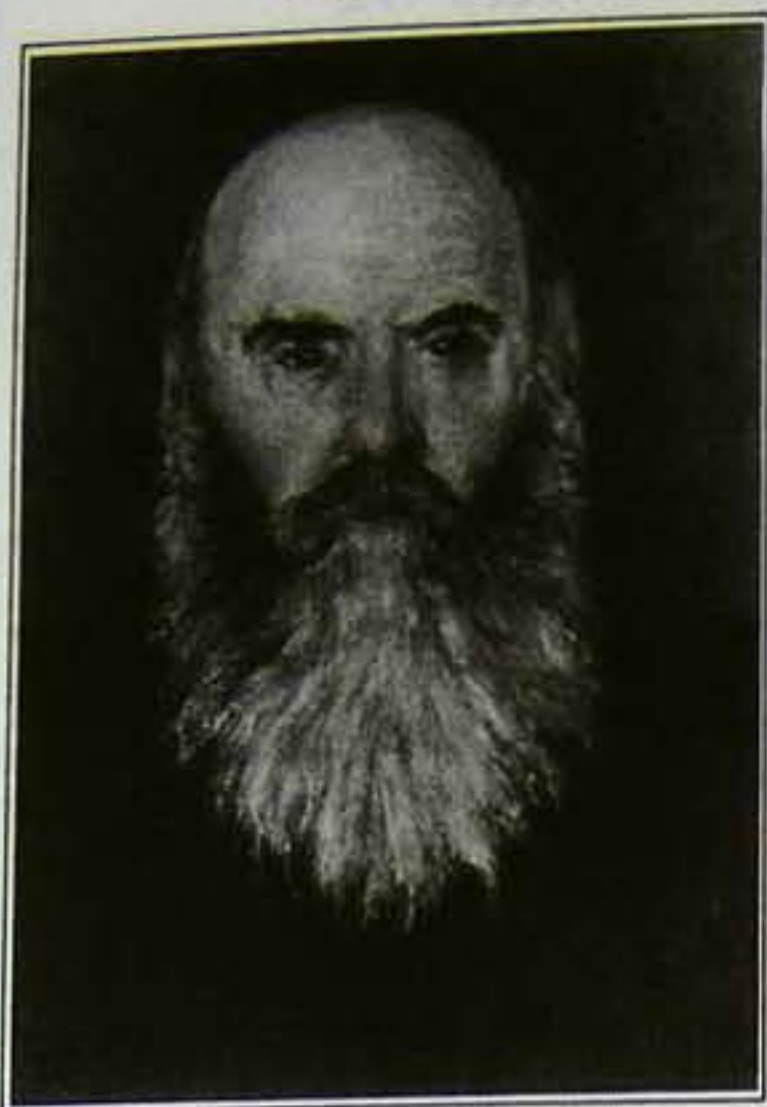
A keresztény vallásokon belül a különböző neo-ortodox irányok is keresik a kibontakozást, lényegében egymáshoz annyiban hasonlóan, hogy igyekeznek megtartani a hitvallások tételeit (legfeljebb kiegészítő értelmezések keretében helyezve), és igyekeznek kiiktatni az ilyen áron sem tartható hittételeket. A szerző példaként a *Karl Barth* nevéhez kapcsolható neo-kálvinizmus megoldás-keresését mutatja be, amely változatlanul vallja, hogy a Szentírás Isten egyedüli kinyilatkoztatása, de vallja, hogy kritikusan elemezni lehet benne a valóban Isten igéjének, illetve az emberi értelmezésnek minősülő tartalmat; vallja, hogy Isten valóban minden embert hív arra, hogy higgyen, ám az ember önmagától képtelen a döntésre, eredendő bűnös volta miatt. Vallja ez az irányzat azt is, hogy Isten országa a tér és az idő határain túl van, és a világ végéhez, az eszkatológiához kötődik. Alapvető tétele, hogy Isten „egészen más”, kizárólagosan transzcendens, akihez tehát az ember semmiképpen sem hasonlítható, akit az emberi értelem nem ismerhet meg, és akinek emberi képességekkel szolgálni nem lehet, az emberi törekvések hiábavalóságok. Mindezekre a kérdésekre az egyszerű keresztény hit Jézus példája és tanításai alapján más válaszokat kíván adni. Ha ugyanis Isten csak transzcendens, ám egyben nem immanens is, ha az ember nem ismerheti meg Istent és nem felelhet hívására, ha ebben a világban nem ismerhetők fel Isten szándékai, akkor a szó valódi értelmében az Istenben hívő vallásos hit sem lehetséges. Jézus éppen az Atya univerzális szeretetét és gondviselését tanította számunkra, és arra a meggyőződésre indított, hogy legmagasabb értékű mély átélésében az ember valóban szellemi-lelki kapcsolatba juthat Istennel. Mindezek pedig lényegbevágó keresztény bizonyosságok, alapvető tételei az egyszerű keresztény hitnek.

Ezzel elérkeztünk a dolgok gyökeréhez. Az egyszerű keresztény hit alapja az a szilárd bizodalom, az a szellemi-lelki bizonyosság, hogy valóban és kétségtelenül létezik az Egyetlen Isten, aki Lélek, Igazság és Szeretet, és a mi vallásos hitünk erre a bennünk gyökerező felismerésre épül, és nem azokra a hitelvekre, amelyeket kívülről írnak elő. E kérdés körül évszázadok óta heves viták zajlanak, ám az egyszerű keresztény hit a mesterségesen köréje épített metafizikai, lélektani és teológiai bonyolultságok ellenére változatlanul vallja az embernek Istenhez való lelki-szellemi hasonlóságát. Vallja, hogy Isten lényege a szeretet, és a szeretet teszi hitelessé azt az emberi életvitelt, amely legfelső fokán az önzetlen önátadásban és önfeláldozásban teljessé válik. Jézust magát is ez indította el és vezette kinyilatkoztató és megváltó útján, és ellentétben Keresztelő Jánossal, aki a bűn útjáról a Törvényhez való visszatérésben látta a megtérés lényegét, Jézus új útra, előre hívott, az evangéliumhoz, amely új életet ad. A Jézus-i hívásnak megfelelő hit nem valamilyen filozófiai körvonalazott absztrakció, hanem az életre, az életvitelre vonatkozó válasz. Az egyszerű keresztény hit az emberben feléledt Isten-i élet, amely akkor valósulhat meg, ha a szeretet lelke költözik a mi lelkünkbe, és mi szabadon és önszántunkból ezzel a szeretettel összhangban élünk. Jézus ezt az Isten-i életet tanította és erre hívta azokat, akik az ő követői akarnak lenni. Minden hitelv próbája is az kell legyen, hogy segíti-e, lelkesíti-e ezt az Isten-i életet az emberek között.

Amikor Jézus az emberi tökéletességet Isten tökéletességéhez viszonyította (Mt 5, 48), akkor előtte kifejezetten a felebaráti szeretetről beszélt, amelyben az emberi természet kibontakozásának valóban korlátlan lehetőségei vannak. Amikor az Újszövetség szóhasználatában a szeretet, az irgalom, a könyörület gyakorlásáról olvasunk, akkor az emberi erények legmagasabb fokát inkább az önzetlenség, a nagylelkűség fogalma tükrözhetné, mint az emberben is felfedezhető isteni természetet. Nem lehet kétséges, hogy az önzetlenség, amelynek csúcsa az önfeláldozás, felülmúlhat minden más erényt. Amikor az ember saját életét áldozza fel másokért, hogy ezzel másokat megmentsen, akkor tanúságot tesz a tökéletesség realitásáról a határtalan, önzetlen szeretetben. Az embernek ebben a titokzatos, misztikus erényében tükröződik mindaz, ami az egyszerű kereszténység lényege és gyökere. Szellemi-lelki bizonyásként vallhatjuk, hogy Isten – aki az embert a teremtés csúcsává és a teremtett világ fejlődésének tengelyévé tette – helyezte az emberi lélekbe az önzetlenségre, az önfeláldozásra való elhivatottság érzelmét, mint a legmagasabb értékű isteni ajándékot, az isteni természetben való részesedést. Ennek a titokzatos, Istentől kapott legcsodálatosabb emberi erénynek legtökéletesebb megnyilvánulását ismerhetjük fel Jézus Krisztus személyiségében és szerepében.

Dr. Sztankóczy Zoltán

Egy új Dávid Ferenc-arckép

A Dávid Ferenc Egyet legutóbbi ülése egy új Dávid Ferenc-portré leleplezésére, illetőleg bemutatására adott alkalmat. A művész Szalatnyay József, Munkácsy-díjas festő.

Ennek az eseménynek különös színét az adja, hogy az alkotó művész nem unitárius, és Dávid Ferenc egyéniségét a szépirodalomból ismerte meg, amikor *Török Tamás: Dávid Ferenc* című regényét elolvasta. Ennek a különös szellemű embernek a jelleme úgy hatott rá, hogy mestersége eszközével képmást festett róla, és azt az Unitárius Egyháznak ajándékozta.

A művész életéről annyit, hogy előtanulmányait Szőnyi István és Vaszary János szabadiskolájában végezte, majd a Főiskolán Réti István és Lyka Károly ta-

nítványaként készült fel önálló művészi pályájára. Az 1948–49. tanévtől a Főiskola előkészítő osztályán mb. főiskolai tanár lett, de politikai indíttatásból az állami szolgálatból elbocsátották. Ennek következtében évtizedeken át küzdelmekkel teli életet élt, majd 1991-ben rehabilitálták.

A művészi arcképzépek alapvető követelménye, hogy a művész eszközeivel juttassa kifejezésre az ábrázolt egyéniséget, szellemét, lelki és testi tulajdonságát.

A Dávid Ferenc-portré esetében a hiteles alkati formák hiányában a hangsúly fokozott mértékben a szellemi tulajdonságok kifejező erejére összpontosul.

Mivel hiteles arckép nem maradt Dávid Ferencről, érdekes módon az idők folyamán kialakult egy Dávid Ferenc típus, melynek következtében szinte ismerjük Dávid Ferenc arcát. Lehetett egy olyan ábrázolás valaha, amely ugyancsak hiteles ábrázolás híján, szabadon jött létre, és alakulhatott át egy „konkrét” képmássá. Gondolhatunk talán, mint kiindulásra, Kőrösfői Kriesch Aladárnak egy igen közismert történelmi képére, melyet a millennium alkalmából festett Torda városának. Ez a kép a „Tordai 1568-as országgyűlést” ábrázolja, a vallásszabadság törvénybe iktatása pillanatában. A templombelső középpontjában Dávid Ferenc alakja látható. Mintha ez a típus alakult volna át, közel 100 év folyamán, egy általunk közismert Dávid Ferencé. A szobrok, plakettek, festmények és metszetek szinte mindegyike dús, vállig érő hosszú haj, szakálltalan, klasszikussá vált fejet ábrázol.

Új arcképünk festője azonban – saját vallomása szerint – tudatosan nem kívánta megismerni az előzményeket, és olyan Dávid Ferencet kívánt megörökíteni, amilyennek ő képzelte el olvasmányai alapján ezt a megragadó, különös egyéniségű és szellemű embert.

Mi, unitáriusok, nem vagyunk megrögzöttek, dogmatikusok, mi elfogadjuk az újat, mások véleményét, különösen ha az egy szívünkben áradó azonos eszmét képvisel – akkor is, ha más nyelven szól hozzánk.

Az arckép leleplezésekor azért okozott körünkben meglepetést, mert az általunk eddig ismeretlen, új Dávid Ferenc nézett le ránk. A szokatlan, kopasz fejű és dús szakállú, meleg tekintetű férfi képmása mégis Dávid Ferencet ábrázolja. A magas homlok, a koponya az értelem jelképe. A művész evvel a formával hangsúlyozza a gazdag értelmet sugárzó jellemet. Hiszen Dávid Ferenc valóban az első volt, aki rávezetett minket arra, hogy értelemmel is meg lehet közelíteni az Istent! Aki értelemmel, tudományos kritikával kívánta megközelíteni és kiemelni a biblia ódon szövegének és stílusának a mélységes lényegét. A dús szakáll az erő és a bölcsesség jelképe lehet. De ennél sokkal fontosabb a szem ábrázolása, amely a portré-művészet legfontosabb kifejező eszköze. A szem „a lélek tükré”. Ebből a meleg tekintetű Dávid Ferenc-arcképből valami „mélység” sugárzik. Evvel a két jellemvonással, a lelki mélységgel és az értelemmel kívánta a művész kifejezésre juttatni Dávid Ferenc egyéniségét és jellemét.

Ezért fogadjuk szeretettel és köszönettel ezt a képmást, mely egy új színnel gazdagította az eddig ismert Dávid Ferenc-ábrázolásainkat.

Kaplayné Schey Ilona dr.

Szeretettel gratulálunk...

Für Lajos, a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere Gyarmathy Gergely gyulai atyáinkfiának érdemei elismerésül a *Független Magyarországiért* emlékművet adományozta, mint az Ideiglenes Nemzeti Kormány határozata alapján a nácizmus elleni harcra szervezett Magyar Honvédség önkéntes katonájának. Az ünnepélyes aktusra március 15-én került sor. Kissé megkésve, de mi is gratulálunk a magas kitüntetéshez.

Bartók Béla főgondnok gyémántdiplomás mérnök

A budapesti Műszaki Egyetem Tanácsa abból az alkalomból, hogy ifj. Bartók Béla hatvan évvel ezelőtt kapott mérnöki oklevelet, gyémántdiplomával tüntette ki főgondnokunkat. A szeptember 3-i ünnepségen egyházunkat Bencze Márton püspök helyettes, egyházi elnök és dr. Jakab Jenő pestszentlőrinci lelkész, jogtanácsos képviselte.

Dr. Jakab Jenő pestszentlőrinci lelkész aranydiplomás jogász

A szegedi József Attila Tudományegyetem Tanácsa dr. Jakab Jenő lelkészt, egyházunk jogtanácsosát abból az alkalomból, hogy ötven évvel ezelőtt Kolozsváron avatták doktorrá – mint a kar jogutóda – aranydiplomával tüntette ki. A szeptember 11-i szegedi ünnepségen a diszoklevél átadásánál a pestszentlőrinci egyházközséget Varga Ferenc presbiter képviselte.

Szöts Lászlóné, Deák Piroska

Gyulán élő atyáinkfiának, akinek 1993. szeptember 5-én nyújtották át a békéscsabai Tanítóképző Főiskolán gyémántdiplomáját. Kedves hívünk hosszú évtizedeken keresztül családjával együtt vállalta a gyulai szörvénygondnoki teendőket, az odalátogató lelkészeket mindig nagy szeretettel látta vendégül. Életére és munkásságára Isten gazdag áldását kérjük.

Ütő Lajosné, Gyarmathy Piroska

budapesti presbiter, szeptember 11-én a szegedi egyetemen vette át pedagógia gyémántdiplomáját. Kedves atyáinkfia unitárius elkötelezettsége, egyházi szeretete legyen példa mindannyiunk számára, és adjon neki az Úristen jó egészséget és hosszú éveket szeretett családjá és egyházunk körében.

Fejezetek az unitárius sajtó történetéből 1661–1947

4. rész

A sorozat negyedik részében az *Egyháztársadalom*-mal és az *Unitárius Értesítő*-vel ismertetem meg kedves Olvasóinkat.

Az *Egyháztársadalom* c. lap Dicsőszentmártonban jelent meg 1912–1917 között havonta, a helyi „Erzsébet” Könyvnyomdai Műintézet nyomtatásában.

A Küüllői Unitárius Egyházkör lelkészei az *Egyháztársadalom* megjelentetésével kívánták bővíteni az unitárius sajtót. Az alapító szerkesztők: Gvidó Béla, Nagy Béla, Ütő Lajos (1912–1916-ig szerkesztették ők a lapot) az induló folyóirat előszavában célként jelölték meg az egyént, családot, társadalmat, egyházat, hitet és hazát érintő hírek eljuttatását olvasóiknak. Az őket követő szerkesztők is e célkitűzés szellemében folytatták tevékenységüket: Bíró Pál, Szász Dénes és Ütő Lajos 1917-ben.

Az *Egyháztársadalom* figyelemmel kísérte az egyház mozgalmait, és cikkeket közölt az egyházközségek életéről.

A lap kialakított rovataiban a szerkesztőkön kívül az egyházkör lelkészei publikáltak. Az *Otthon* közvetlen hangú írásokat közölt, bensőséges, családi témákban; a *Tárca* ismertette az elhangzott egyházi beszédek rövidített változatát, ünnepi alkalmakra készült beszámolókat, aktuális imákat.

Különféle cím alatt jelentek meg az unitárius egyház eseményeiről szóló hírek, tudósítások. A *Hivatalos rész*-ben közölte a lap a pályázati felhívásokat pl. kántori vagy lelkészi állásokra. Az *Egyháztársadalom* utolsó oldalán helyt adott olyan hirdetéseknek, amelyek összeegyeztethetők voltak a lap publicisztikai célkitűzésével: könyvhirdetések, gyógyászati eszközöket árusító kereskedők hirdetése.

Az első világháború hangulata beszűrődött a lapba, ugyanis 1915-től szólt a sebesült katonákhoz, illetve azok elcsatolásáról. A lap stílusa közvetlen, mindenki számára érthető nyelvezetű; nehezebben érthető teológiai fejtegetéseket nem tartalmazott.

Az *Unitárius Értesítő* 1922–1944 augusztusáig jelent meg Budapesten, alakját és megjelenési gyakoriságát időnként megváltoztatva.

A trianoni békeszerződést követő években megjelent lapot Józán Miklós, későbbi püspök alapította az Erdélytől

elválasztott Magyarországon az itt élő unitárius olvasókörzönség számára.

Az *Unitárius Értesítő* szerkesztői időrendben: Józán Miklós, Barabás István, Jancsi (később: Dr. Iván) László, Ferencz József (pár éve nyugalmazott püspökünk) és Szent-Iványi Sándor voltak.

Az *Unitárius Értesítő* missziós célokat is szolgált. A szerkesztők munkatársai voltak: Perczelné Kozma Flóra, Botár Imre, Buzogány Anna, Dr. Csiki Gábor.

A lap népszerű stílusban ismertette a hitigazságokat, nagy unitárius elődök életrajzát.

A 30-as évekre kialakultak önálló rovatok. Az *Erdély* rovatban közölték az olvasóval az erdélyi unitárius vonatkozású híreket, eseményeket. Az *Ifjúság* rovat foglalkozott az ifjúsági mozgalmakkal, pl. a 345. sz. János Zsigmond unitárius cserkészcsapat, a Dávid Ferenc ifjúsági egyesület tevékenységével; a *Krónika* részletes beszámolót adott a lezajlott közérdekű egyházi eseményekről. Az *Isten előtt*, az *Eszmék világa* és a *Jövő útjain* c. rovatok a hit, az unitárius eszme kérdéseit taglalta. A *Hősök, emberek* rovat emlékezett meg az unitárius múlt és jelen kiemelkedő alakjairól. A *Hivatalos rész*-nek nevezett rovat Józán Miklós aláírásával meghívót tartalmazott valamely egyházi eseményre, ill. gazdasági adatokat, felhívásokat közölt. A *Könyvek* rovat figyelemmel kísérte az unitárius irodalmat, könyvkiadást.

A rovatok a lap utolsó megjelenéséig megmaradtak, a második világháború nem változtatta meg az *Unitárius Értesítő* tartalmi jellegzetességeit. A hátsó borítón megjelentek unitárius iparosok, kereskedők, hirdetési.

Mindkét kutatóhelyen: az Országos Széchényi Könyvtárban és a Magyarországi Unitárius Egyházban is találtam egy-egy példányt a *Szentábrahámi Pihenő* c. alkalmi megjelenésű tavaszi számból, mely az *Unitárius Értesítő* ifjúsági melléklete alcímmel jelent meg 1938. májusban; Ferencz József szerint folytatása nem volt.

A második világháború után a lap folytatása az *Unitárius Élet*, melynek hasábjain most az unitárius sajtó múltját ismertetem.

Muszka Ibolya

Az Unitárius Alapítvány felhívása

Az 1993. II. 27-én kelt okirattal létrehozott (lásd: UNÉL 1993. évi 2. sz.) Unitárius Alapítványt a Fővárosi Bíróság mint Cégbíróság 9. Pk. 60547 (1993) 2. sz. alatt f. év VI. 8-án kelt végzésével bejegyezte. Az induló vagyon időközben dr. Kaplayné dr. Schey Ilona 10 000 Ft-os, dr. Gellérd Judit és George Williams (Kalifornia) 100 – 100 dolláros adományával gyarapodott. Köszönet érte!

A kuratórium vezetése július végén megnyitotta az Alapítvány saját, önálló bankszámláit. Kérjük híveinket, rokonszenvezőinket bel- és külföldön egyaránt, hogy csatlakozásaikkal, adományaikkal támogassák a nemes célokat szolgáló Alapítványt.

A számlaszámok: Forint: 51580 – 8, MNB 217 – 98292

Deviza: B. 102 085

Számlatulajdonos: *Unitárius Alapítvány* 1055 Bp. Nagy Ignác u. 2–4.

Számlavezetőbank: OTP XIII. ker. fiók, 1136 Bp. Tátra u. 10.

Az alapítvány javára befizetett összeg az adóalapból leírható!

Külföldi kedves adományozóinkat kérjük, hogy hozzájárulásaikat készpénzben, vagy csekk esetén Money Order vagy Cashier's Check formájában (ne magáneseinken) juttassák el.

Cserkésztábortűz az Alföldön

Az előző évekhez képest igen csökkent az érdeklődés az ifjúsági szervezetek iránt. Mi mégis újoncokat avattunk május 1-én este, a tábortűz lángja mellett Kerekegyházán, Kecs-keméttől mintegy 15 km-re.

A falu cserkészcsapata – melyet Árpádházi Szt. Erzsébetről neveztek el – még múlt év őszén meghívott minket látogatóba. Azt is felajánlották, hogy elhelyeznek és segítenek is a próbáztatás során.

Két napot töltöttünk a r.k. plébánia ifjúsági házában. A hangulat igen szeretetteljes volt (délben meglepetésként nagy fazék paprikás krumplival vártak!). A próbázást – az ő segítségüket is igénybe véve – a közeli erdőben bonyolítottuk le, akadályverseny keretében. Az újoncok fogadalomtételére az esti tábortűz keretében került sor. Másnap reggel a kerekegyházai egyesült protestáns egyház látott minket „reggeli”-vendégül. A tiszteletes asszony („Mária néni”) valamennyiünket megajándékozott egy-egy Újtestamentummal és egy-egy hollandiai kiadású magyar Bibliával. Az istentisztelet végeztével még együtt maradtunk házigazdáinkkal az autóbusz indulásáig.

Hamar elrepült a két nap. Jól esett látni, hogy a cserkésztestvérség („A cserkész minden cserkésztestvérének tekint”) és a keresztény testvérség is valóban él. Ezt az örömet szeretnők minél több unitárius fiatal testvérünkkel megosztani, hogy jövőre több gyermek és fiatal tehesse le a cserkészfogadalmat, s minél több unitárius cserkészmozdulásról adhassunk hírt!

Sipos Emőke Villő

Nyári csapattábor

Az idén is a városmajori Szent Erzsébet cserkészcsapattal együtt mentünk táborba, Tiszafüred mellé, Örvénybe június 29 és július 13 között. Táborhelyünk festői környezetben volt: a Tisza partján. Már az első este megérkeztek a Külföldi Magyar Cserkészszövetség kötelékébe tartozó kanadai cserkészek – fiúk és lányok. Így a tábor létszáma szokatlanul magas lett, meghaladta a 120 főt.

Ilyen körülmények között különös jelentősége volt a tábori munkáknak és a közös játékoknak, melyek közel

hozták egymáshoz a magyarországi és a kanadai gyerekeket. A minden napokat az esti tábortűzek koronázták meg. – Jó érzés volt, hogy a 12 órs közül 3-nak a mi csapatunk tagjai voltak az őrvezetői.

A magyarországi és a kanadai cserkészek megismerték és úgy megszerették egymást ez alatt az idő alatt, mintha régóta ugyanabba a csapatba tartoznának. A táborozás végeztével szeretettel váltak el egymástól.

Nagy Szabolcs Zsolt

Segédtszti tábor

Július második felében – előzetes jelentkezés és bizonyos írásbeli feladatok sikeres megoldása után – részt vehettem a Központi Segédtszti Vezetőképző Táborban, Gödöllőn. Sok izgulás után a tanév végén kaptam meg az értesítést, hogy felvettek. Nagyon készültem rá, de nem hiába. Mind fizikailag, mind szellemileg és emberileg kemény próbatétel volt. Gyakorlati és elméleti szempontból egyaránt igen színvonalas és eredményes kiképzést kaptunk. Erős, egymást segítő, és a továbbiakban is kapcsolatot tartó közösségek, barátságok alakultak ki.

Friss lelkesedéssel, nagy-nagy szeretettel és most már bizonyítottan és igazoltan is megfelelő felkészültséggel nézek és nézünk a (reményeink szerint) eredményes, új cserkész-év elé.

Sipos Emőke Villő

Jamboree Emléktábor, Gödöllő

1933-ban Magyarország kapta azt a megtisztelő feladatot, hogy 54 ország 26.000 cserkészének megrendezhette az IV. Világjamboree-t, a cserkészek 4. világtalálkozóját. Ennek emlékére került megrendezésre augusztus első hetében a gödöllői emléktábor. A mintegy 1300-as létszámból most csak 100-an voltak nem magyarok; de annál több határainkon kívül élő magyar fiatal vett részt a táborozáson: a „Farkas Ferenc altábor”-ban a nyugati magyar cserkészek (Európából, Amerikából, sőt még Ausztráliából is), a „Kárpátok altábor”-ban felvidékiek és kárpátaljaiak, a „Hunyadi altábor”-ban erdélyiek és délvidékiek. A Magyarországi cserkészkerületek (10) 100-100 fővel képviseltették magukat.

Csapatunkból hárman voltunk: ketten a X. kerület „Sík Sándor altábor”-ában, egyikünk pedig a központi altáborban, a mentő részleggel.

Az Emléktábor megnyitásának ünnepi műsora az emlékkiállítás megnyitásával és megtekintésével kezdődött. Itt látható volt „a múlt relikviái” között csapatunk gobelinkötésű „Jamboree-napló”-ja is, a benne lévő napló jellegű részletekkel, fényképekkel, és az egykori látogatók igen nagy számú aláírásával együtt. (A néhai Lord Baden Powelnek, a világ egykori főcserkészeinek a lánya: Mrs. Betty Clay és családja is elismerését fejezte ki). Ezután került sor a megnyitó ünnepségre a Világfa előtt, amikor is Antall József miniszterelnök mondott ünnepi beszédet. Az ünnepélyes alkalmat még színesebbé tették a műsorszámok (Sinkovits Imre Kossuth-díjas színművész szavalata, táncsoportok szereplése, cserkész-éjtőernyősök ugróbemutatója, stb.)

Nem unatkoztunk. Minden napra központilag meghatározott programunk volt. Tettünk kirándulásokat (Máriabesnyőre, Budapestre), részt vettünk számháborúban, természetvédelmi akadályversenyen, népi mesterségek (mint pl. fafaragás, lemez készítés, gyertyaöntés, gyöngy-fűzés, mézeskalács-készítés) tanulásában.

Külön megemlítené a nyitó tábortűz, melyen a tábor teljes létszámmal vett részt. Az utolsó napon de. sportversenyek voltak, du. istentiszteletek, majd zászlólevonás. A záró tábortűzön is mind az 1300-an részt vettünk.

A Jamboree Emléktábor 10 napját semmi eddigi táborhoz nem lehet hasonlítani. Közös volt azonban minden eddigi táborral: a cserkészszellem.

Perjés Éva

Cserkészzászló-avatás

A Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége Papp Emil ügyvezető elnök vezetésével nemzetközi tábor szervezett augusztus hónapban Bélapátfalván. Ez alkalommal augusztus 19-ikén az apátság reneszánsz templomában ökumenikus zászlószentelés volt. A szertartást dr. Hegedűs Lóránt református püspök, dr. Kovács Endre, az egri egyházmegye segédpüspöke és dr. Jakab Jenő unitárius lelkész végezte, kérvén Isten áldását a cserkészmozgalomra.

Tiszadob 1993

Az idén immár negyedik alkalommal került megrendezésre a tiszadobi nemzetközi ökumenikus ifjúsági tábor. Ennek időpontja aug. 2–8. között volt. Mi, unitáriusok második alkalommal vettünk részt ezen a nagyszerű rendezvényen.

Ezért a lehetőségért, hogy mi, fiatal erdélyi unitáriusok ott lehettünk, először is köszönetet szeretnék mondani a Magyarországi Unitárius Egyháznak, mely szervezet egy pályázaton elnyert összeggel, 85.000,- Ft-tal járult hozzá a tábor költségeihez. Másodsorban köszönetet mondok Sztankó Gyöngyi és Laborczy Géza nyíregyházi evangélikus lelkészeknek, akik fáradságot nem ismerve szervezik ezt az összejövetelt, elsősorban a határokon túl élő, hívó magyar fiataloknak.

Az idei táborban egy tízfős csoportot vezettem. A fiatalok összeállításában az a szándék vezetett, hogy elsősorban a szórványgyülekezetekből kerüljenek ki az ifjak. Így kapott helyet pld. két Bukarestben élő unitárius fiatal, akik első ízben voltak ifjúsági konferencián, és első ízben Magyarországon is. Rajtuk kívül a csíki és a gyergyói medencében élő fiatalok jöttek velem.

Aug. 1-én találkoztunk a csíkszeredai vasútállomáson és útnak indultunk Nyíregyháza felé. Onnan autóbuszokon vittek ki Tiszadobra. A mintegy 150 fiatal a tiszadobi volt Andrassy kastélyban, és a körülötte épült gyermekvárosban helyezték el. Voltak a résztvevők között vajdaságiak, kárpátaljaiak, erdélyiek éppúgy, mint Angliából és Németországból érkezett ifjak is.

Az egy hetes konferencián Jónás könyve került feldolgozásra. Szakemberek irányításával különböző csoporttevékenységekben is folyt a munka, mint pld.: kézművesek, pszichodráma, ének, előadói, beszélgető csoportok. Az előadásokat csoportmegbeszélés követte, majd a sportolásra is jutott idő a Tisza-parton, és minden este áhítattal zártuk a napot.

Egyik nap kirándulni mentünk Máriapócsra, Nyírbátorba, majd Kisvárdán egy szabadtéri előadást néztünk meg.

Vasárnap délelőtt szabadtéri istentiszteletet tartottunk a tiszadobi nagy tölgy alatt, melyen református, unitárius, katolikus, ortodox és evangélikus lelkészek szolgálták. (A mellékelt képen látható.)

Ki-ki a maga felfogása szerint úrvacsorában, illetve eucharishtiában is részesülhetett.

A helyi regionális televízió munkatársai több ízben is készítették interjúkat, összeállítást a konferenciáról.

Köszönjük a vendéglátást, az ott szerzett élményeket, melyek segítettek minket abban, hogy hitünkben megerősödjünk, s mégis nyitottak legyünk mások hite iránt. Megtanultunk inkább arra figyelni, ami összeköt minket, s nem arra, ami elválaszt.

A vendéglátás viszonzásaképp meghívtam az ott lévő lelkészeket egy ökumenikus lelkésztalálkozóra Homoródszentmártonba, az Ifjúsági Központba, hogy a következő évi Ökumenikus Tábor előkészítsük.

Kászoni József

A jó Isten, éltesse, Püspök Úr!

Dr. Ferencz József, egyházunk nagy tiszteletben álló, nyugalmazott főpásztora ez év augusztusában töltötte be életének 85. esztendejét. Ebből az alkalomból híveink szept. 5-én, Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész szervezésében köszöntötték a püspök urat, kedves feleségével együtt a Nagy Ignác utcai istentiszteleten, majd az azt követő ünnepségen.

Az egyetemes egyház nevében Bencze Márton egyházfő mondott beszédet, melyben hangsúlyozta az ünnepelt egyházi érdemeit, kiváló diplomáciai és egyházvezetői érzékét. A szülőföld nevében a dicsőszentmártoni nyugalmazott lelkész Adorjáni Károly szólott meghatódottan a jelenlevőkhöz.

Dr. Ferencz József már 62 esztendeje szolgálja, építi egyházunkat. Egy nagyon nehéz időszakban vette át az egyházvezetés stafétáját. Lapunknak hosszú időn keresztül volt kiváló szerkesztője, így olvasóink nevében is kérjük a Mindenható Istent, adjon Neki még hosszú életet, jó erőt, egészséget további egyházi munkájához és életéhez.

Hírek

A Dunasat Alapítvány 1993. augusztus 7-én rendezte meg az első határon túli magyar lapok szemléjét azzal a céllal, hogy találkozhassanak a felvidéki, erdélyi, vajdasági, kárpátaljai és a muravidéki lapok, folyóiratok szerkesztői, főszerkesztői, véleményet cserélhessenek és az anyaországbelieknek bemutathassák lapjukat. Rendkívül sajnálatraméltó az az érdektelenség, amely hazai részről kísérte az eseményt, a meghívott kb. 200 laptól csak 4 képviseltette magát. Az UNÉL szerkesztősége jelenlétén kívül 5000 Ft adománnyal is hozzájárult a rendezvényhez.

Császár László (1903–1993)

Utolsó útjára kísértük Polgárdiban Császár Lászlót, a polgárdi unitáriusok érdemes hívét. Nagyszerű ember volt. Kísérletező kutató ember, gyakorlati gazda, vallásos lélek. Egész élete a közért való szolgálat volt. A sorsnak gúnyos kegyetlensége, hogy egyik szép tehetségét sem tudta teljesíteni. Pedagógus pályáját kettétörte, kísérleteit kivette kezéből egy ostoba korszak kulák szemlélete. Büntették benne a szorgalmas és vagyonszerző nagypát, a mindenkin segíteni akaró édesapát és családot. Ő azonban nem ropant meg, és nem akarta elhinni, hogy a gonosz győztes lehet. Teremtett magának álmvilágot, ami számára tisztességet, igazságosságot, emberséget jelentett. Ebben a világban élte le életét, és várta hitének és erkölcsi elveinek győzelmét, szeretve és szeretetre vágyva.

Lacikám! Fájó szívvel búcsúztunk Tőled egy szebb világ mezsgyéjén, és hittel reméljük, hogy álmaid valóra válnak!

Felhős Ferencné Bogdán Jolán testvérünk, Felhős Szabolcs vásárosnaményi szórványgondnokunk, Egyházi Képviselő Tanácsi tagunk szeretett édesanyja 1993. augusztus 20-án, életének 74. évében elhunyt, nemes lelkét visszaadta teremtményének. Földi maradványait 1993. szeptember 10-én helyeztük örök nyugalomra az unitárius egyház szertartása szerint. A temetési szomorú szolgálatot Nyitrai Levente kocsordi unitárius lelkész vezegte. Isten adjon csendes pihenést eltávozott nőtestvérünknek az anyaföld ölében, lelkének üdvösséget, a hátramaradt gyászolóknak vigasztalást.

Husztai János volt unitárius püspök 69 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Augusztus 18-i temetésén Pest-szentlőrincen az egyházi szertartást Balázs László füzesgyarmati és – Kolozsvárról – Farkas Dénes lelkész vezegte.

Szőke Károly ny. bányamérnök 71 éves korában Kerepestarcán elhunyt. Székelykeresztúri diák volt, és hamvait a család ott helyezte örök nyugalomba. Hamvait Budapesten a Nagy Ignác utcai templomban Dr. Jakab Jenő lelkész búcsúztatta augusztus 27-én.

- Ványolós Jenő 96 éves,
- Pál István 77 éves,
- Asztalos János 84 éves,
- Kuti Ernő 73 éves,
- Deák Dezsőné sz. Érsek Julianna 72 éves,
- Putti Géza sz. Kirchmayer Edit 70 éves,
- Benedek Vladimir 75 éves,
- Merész Gáborné sz. Horváth Erzsébet 59 éves.

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek az anyaföld ölében, lelküknek üdvösséget, a hátramaradt gyászolóknak pedig vigasztalást.

A Magyar Műveltség Szolgálat eddig, unitáriusokat érintő munkája

– Kolozsvárra kb. 3000 kötet műszaki és mezőgazdasági szakkönyv, egyetemi jegyzet, hazai és külföldi folyóirat szállítása dr. Szabó Árpáddal történt előzetes megbeszélés alapján, egy műszaki könyvtár létesítése céljából az Erdélyi Múzeum Műszaki Szakosztály keretén belül.

(A könyvtár még nem működik.)

– A kolozsvári Brassai-cserkészcsapat részére könyvek, bibliai tárgyú műsoros videokazetta ajándékozása.

– Dicsőszentmártonba Adorjáni Károly unit. lelkész kezdeményezésére a Sipos Domokos Egyesület részére néprajzi könyvek vásárlása és kiszállítása.

Később ugyanitt MMSzolg. csoport is alakult.

– Bölönben az unit. egyház keretén belül 2500 kötetes könyvtár alapítása, a könyveket polcokkal együtt adományoztuk.

1 fő részére számítógépes tanfolyamon részvétel biztosítása Budapesten,

1 számítógép ajándékozása.

– Dávid Ferenc dévai emlékhelyének rendbentartására anyagi támogatás.

Unitárius műsorok a médiákban

MTV 1-en 1993. okt. 3-án du. Unitárius Örömhír

MTV 2-ön 1993. okt. 27-én este összefoglaló dokumentumfilm az „Unitarizmus ma” c. konferenciáról

Magyar Rádió, Kossuth középhullámon 13.30-kor unitárius Hitélet c. műsor: okt. 1., nov. 12., dec. 31.

A Budapesti Unitárius Egyházközség hírei

Az iskolai év beindulásával egyidőben elkezdődtek a vallás-erkölcsi nevelő órák, amelyeket minden vasárnap de. 11 órai kezdettel tartunk a Nagy Ignác utcai központ első emeleti irodájában, minden 6 és 13 év közötti gyermeknek. A kialakult egyházi rendnek megfelelően bibliaórát tartunk mindkét budapesti lelkesi hivatalban októbertől kezdődően;

minden hónap második és negyedik hétfőjén du. 5 órai kezdettel a Nagy I. utcai irodánkban; okt. 11, 25, nov. 8, 22, dec. 13.;

minden hónap első és harmadik hétfőjén du. 5 órai kezdettel a Högyes Endre utcai irodánkban; okt. 4, 18. nov. 15, dec. 6, 20.

November 1-én hétfő este 6 órai kezdettel halottaknap-i istentiszteletet tartunk Nagy Ignác utcai templomunkban. Mindezen egyházközségi alkalmakra szeretettel várjuk híveinket.

Laptulajdonos:
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős kiadó:
Bencze Márton
egyházi elnök

Főszerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona

Szerkesztők:
Bencze Franciska, Gálffy Gábor

Szerkesztőségi titkár:
Sándor Gy. Mátyás

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 4. Budapest, 1055.
Telefon: 111-2801

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a – 1900 –, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámmal.
Évi előfizetési díj: 180,- Ft. Egyes szám ára 30,- Ft.

Index: 25 842

Készült a **Cerberus Kft.** gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 132-3511)

Felelős vezető: Schmidt Gábor
HU ISSN 0133-1272